

Jezus Chrystus wzorem posługi pastoralnej w świetle nauczania papieża Franciszka

Miłość pasterska jest podstawowym warunkiem działania duszpasterskiego. Polega ona na całkowitym darowaniu siebie na posługę ludowi Bożemu. Urzeczywistnia się ona przez życie wzorowane na Jezusie Chrystusie Dobrym Pasterzu, przejawiające się w adoracji Ojca i służbie braciom. Miłość pasterska jest także źródłem jedności duszpasterza z Chrystusem i braćmi, którzy przyjęli sakrament święceń, stanowi ona bowiem owoc łaski sakramentalnej. Duszpasterska proegzystencja na wzór Jezusa Chrystusa staje się zatem wzorem funkcjonowania duszpasterza w Kościele i świecie¹.

Teologia pastoralna w swojej historii była świadoma tej prawdy, która została wyartykułowana w szczególny sposób przez J.M. Sailera. Teolog ten bronił teologicznego charakteru teologii pastoralnej i pragnął oprzeć ją na założeniach kościelnych. Wychodząc od źródeł biblijnych pragnął wypracować model dobrego pasterza w działalności Kościoła. Najwyższą zasadą duszpasterstwa była dla Sailera wola Chrystusa, którego nazywał Pierwszym Duszpasterzem². Podobną

myśl podjęli także teologowie praktyczni XX w. H. Schuster wprowadził pojęcie *sprawy Jezusa (Jezusowej)* jako fundamentalnej zasady życia i działalności eklesjalnej na przestrzeni wieków³. Zauważono także, że zasada ta powinna być podstawą krytycznego spojrzenia na całą dotychczasową praktykę Kościoła, a jednocześnie źródłem inspiracji i kryteriów do nowych działań pastoralnych⁴.

Na nauczanie i postawę Jezusa, jako wzoru całej działalności zbawczej Kościoła, wskazuje w swoim nauczaniu także papież Franciszek. Według Piotra naszych czasów motywacja do działań duszpasterskich płynie z faktu przyjęcia miłości Bożej objawionej w Chrystusie; z osobistego doświadczenia bycia zbawionym. Miłość ta prowokuje do odkrycia, że jedynie Chrystus jest Tym, którego potrzebują inni ludzie. Skłania ona by kochać i szukać tego, czego szukał i kochał Chrystus⁵. Papież Franciszek w czasie spotkania z kapłanami, biskupami i przedstawicielami życia konsekrowanego w Asuncion stwierdził, że nikt nie może w całej pełni odzwierciedlać

¹ W. Przygoda, *Miłość pastoralna*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin: TN KUL 2006, s. 492-493; W. Śmigiel, *Pastoralne zadania biskupów w świetle dyktorium o posłudze biskupów „Apostolorum successeurs”*, w: *Duszpasterstwo w Polsce. 50 lat inspiracji Soboru Watykańskiego II*, red. M. Fiałkowski, Lublin: Wydawnictwo KUL 2015, s. 71-72; Tenże, *Styl posługi biskupiej w świetle nauczania papieża Franciszka*, w: *Duszpasterstwo w świetle nauczania papieża Franciszka*, red. D. Lipiec, Lublin: Wydawnictwo KUL 2015, s. 114-115.

² R. Kamiński, *Historyczny rozwój teologii pastoralnej*, w: *Teologia pastoralna T. 1. Teologia pastoralna fundamentalna*, Lublin: Alta 2 2000, s. 65-66.

³ Tamże, s. 86-87.

⁴ N. Greinacher, *Teologia praktyczna jako krytyczna teoria praktyki Kościoła w społeczeństwie*, *Colectanea Theologica* 61:1991, f. 2, s. 67-68.

⁵ Franciszek, *Adhortacja apostolska Evangelii Gaudium o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie*, 24.11.2013, nr 264-269 (dalej EG).

Jezusa, a każde powołanie wzoruje się jedynie na niektórych aspektach Jego życia⁶. W nauczaniu papieskim można wyróżnić trzy aspekty w podejściu do osoby Jezusa Chrystusa jako wzoru działalności pastoralnej. Pierwszy to zwrócenie uwagi na wcielenie Syna Bożego jak postawy do naśladowania w działalności eklesjalnej. Drugi aspekt to ofiarniczy charakter jego misterium i wpływające z niego inspiracje. Ostatni aspekt to świadectwo radości samego Chrystusa.

1. Wcielenie i kenoza Syna Bożego jako wzór działalności pastoralnej

Dzieło objawienia i zbawienia człowieka dokonało się dzięki inicjatywie Bożej. Bóg widząc tragiczną sytuację człowieka po grzechu, ulitował się nad nim, okazał mu swoje miłosierdzie, dał człowiekowi Jezusa Chrystusa, który objawił Bożą miłość do człowieka i dokonał dzieła jego zbawienia⁷. Syn Boży, przez misterium wcielenia, dokonał samouniżenia; wyzbył się zewnętrznych przejawów boskiej natury

by się objawić człowiekowi i odkupić go⁸. Ta Boża inicjatywa jest według papieża Franciszka źródłem i impulsem dla podjęcia inicjatywy misyjnej i ewangelizacyjnej odnośnie niewierzących oraz inicjatywy duszpasterskiej w odniesieniu do wierzących. Działalność Kościoła jawi się więc jako kontynuacja działania Bożego, objawionego w Jezusie Chrystusie. Inicjatywa Zbawiciela ma przekładać się na dynamizm duszpasterzy⁹. Jego źródłem jest Boże miłosierdzie. Z osobistego doświadczenia duszpasterza, w którym pozwala on ogarnąć się Bożej miłości rodzi się zdolność by stawać się „misjonarzem miłosierdzia”¹⁰, który przebacza grzechy i w sposób przekonujący głosi miłosierdzie, stając się w ten sposób zwiastunem radości, przebaczenia i łaski¹¹.

Franciszek wzywa kapłanów, zakonników i zakonnic, by zmotywowani miłosierdziem Boga przełamali panującą stagnację pastoralną i wyruszyli na peryferie świata, by szukać nowych uczniów dla Chrystusa¹². Inicjatywa działania duszpasterskiego ma przejawiać się

⁶ Franciszek, *Jesteśmy rękami Boga*, Przemówienie do paragwajskich biskupów, kapłanów, diakonów, zakonnic i zakonników, seminarzystów oraz ruchów katolickich, Asunción 11.07.2015, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/homilie/paragwaj_nieszpory_11072015.html [17.05.2016].

⁷ A. Napiórkowski, *Teologie XX i XXI wieku*, Kraków: Wydawnictwo WAM 2016, s. 189-190.

⁸ M. Rusecki, *Pan zmarłychwstał i żyje. Zarys teologii rezurekcyjnej*, Warszawa: Instytut Wydawniczy Pax 2006, s. 156.

⁹ EG 24.

¹⁰ Choć termin „misjonarz miłosierdzia” odnosi się stricte do kapłanów posłanych przez Papieża w czasie Wielkiego Postu 2016, którzy to kapłani mieli władzę odpuszczania grzechów zarezerwowanych Stolicy Apostolskiej, to jednak Papież zauważa, że każdy kapłan powinien być znakiem prymatu miłosierdzia i głosić miłosierdzie (Franciszek, *Misericordiae vultus*, Bulla ustanawiająca nadzwyczajny jubileusz miłosierdzia, 11. 04. 2015, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/bulle/misericordiae-lev_11042015.html [17.05.2016]).

¹¹ Franciszek, *Niesmy Boże miłosierdzie*, Homilia w czasie Mszy Św. Krzyżma, Watykan 24.03.2016. <http://papiez.wiara.pl/doc/3050053.Franciszek-do-ksiezy-Niesmy-Boze-milosierdzie> [17.05.2016].

¹² Papież zauważył, że w wielu miejscach świata Kościół zmniejszył swój zapal misyjny lub zatrzymał się w działaniu. Niektóre nurty sekularyzmu spowodowały wręcz, że w niektórych miejscach Kościół wycofał się ze składania świadectwa Ewangelii. Zob. EG 24; Franciszek, *Kościół wzrasta dzięki atrakcyjności świadectwa*, Przemówienie do księży, zakonników i zakonnic w katedrze św. Rufina, Asyż 4.10.2013. http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/asyz_duchowni_04102013.html [17.05.2016]; D. Lipiec, *Duszpasterstwo misyjne w nauczaniu papieża Franciszka*, w: *Duszpasterstwo w świetle nauczania papieża Franciszka*, s. 19-20.

w zaangażowaniu w sprawy ludzkie, poprzez dostrzeżenie problemów i trosk, jakimi żyją. Motywem takiego zainteresowania ma być chęć pomocy ze strony duszpasterza, nie zaś wścibstwo lub niepotrzebne wtrącanie się. Adresatami tej działalności pasterskiej są ludzie ubodzy, pogardzani, zepchnięci na margines społeczny. Gdy odmawia się kultuwowania miłości bliźniego wobec tej grupy ludzi, wówczas serce duszpasterza upodabnia się do sprofanowanej świątyni, w której już nie sprawuje się „liturgii egzystencjalnej: liturgii dobroci, przebaczenia, służby, jednym słowem – liturgii miłości”, bo wówczas sam Bóg nie zostaje przyjęty, a serce zostaje ogołocone z miłości¹³. Przemawiając do ugandyjskich duchownych Papież zauważył, że troska o ludzi wykluczonych stanowi przejaw prawdziwej wierności i postępowania drogą świętości¹⁴.

Prawdziwe spotkanie duszpasterza z człowiekiem ubogim i pogardzanym dokonuje się jedynie wówczas, gdy samego duszpasterza cechuje postawa duchowego ubóstwa. Jest ono realizacją, w osobistym życiu duszpasterza, ewangelicznego błogosławieństwa: „błogosławieniu ubodzy w duchu, albowiem do nich należy królestwo niebieskie” (Mt 5,3). Postawa uniżenia Chrystusa w szczególny sposób wyraziła się w tajemnicy

narodzenia Pańskiego w całkowitym ubóstwie, oraz w śmierci na krzyżu. Poprzez kontemplowanie i adorowanie tych dwóch misterii uczeń Chrystusa może wypracowywać w sobie postawę duchowego ubóstwa. Cnota ta wyraża się w wolności od żądy posiadania i konsumpcji. Jej pozytywnym przejawem jest dążenie do miłości Boga i miłości bliźniego, zewzględnienia miłości Bożej. Przykładem takiej postawy jest św. Franciszek z Asyżu. W ubóstwie duchowym nie chodzi bowiem jedynie o „teoretyczne ubóstwo, natomiast jest potrzebne ubóstwo, którego można się nauczyć, dotykając ciała Chrystusa ubogiego w ludziach pokornych, w ubogich, w chorych, w dzieciach”¹⁵. Przejawem ubóstwa duchowego jest również ogłaśnianie się z wszelkiego rodzaju bożków, przy jednoczesnym afirmowaniu Trójjedynego Boga jako centrum swojego życia. Papież wskazuje, że bożkami zagrażającymi duszpasterzom mogą być: ambicja, karierowiczostwo, pragnienie sukcesu, stawianie siebie w centrum, skłonność do dominowania nad innymi, roszczenie, by być wyłącznymi panami naszego życia, jakiś grzech, do którego jesteśmy przywiązani, i wiele innych. Poprzez wyzbycie się ich duszpasterz staje się wolny do tego, by znów całą nadzieję pokładać w Jedynym Bogu¹⁶.

¹³ Franciszek, *Unikajmy dworskich nawyków i przyzwyczajeń*, Homilia podczas Mszy św. koncelebrowanej z nowymi kardynałami, Watykan 23.02.2014, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/homilie/konsystorz_23022014.html [17.05.2016]; Tenże. *Posynodalna adhortacja apostołska Amoris Laetitia do biskupów do kapłanów i diakonów do osób konsekrowanych do małżonków chrześcijańskich i do wszystkich wiernych świeckich o miłości w rodzinie*, 19.03.2016 nr 296-297, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/adhortacje/amoris_laetitia_19032016.html [31.05.2016].

¹⁴ Franciszek, *Wierność, pamięć i modlitwa*, Przemówienie do ugandyjskich duchownych, 27.11.2015, <http://papiez.wiara.pl/doc/2848206.Wiernosc-pamiec-i-modlitwa> [31.05.2016].

¹⁵ Franciszek, *Trzeba przeciwstawić się ekonomii wykluczania*, Przesłanie do uczestników sympozjum zorganizowanego przez Kongregację ds. Instytutów Życia Konsekrowanego, Watykan 8.03.2014, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/sympozjum-zakony_08032014.html [17.05.2016].

¹⁶ Franciszek, *Spójność między słowem a życiem*, Homilia podczas Mszy Św. w Bazylice św. Pawła za Murami, 14.03.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/homilie/paulus_muri_14042013.html [17.05.2016].

Ubóstwo duchowe nie jest jednak celem samym w sobie. Ma ono prowadzić do przewyższania ubóstwa materialnego jak i do braterstwa. Można go doświadczyć poprzez oderwanie od rzeczy materialnych i skromny styl życia. Gotowość do podziału swoich dóbr z innymi jest również ważnym elementem budowania wspólnoty braterskiej. Zdolność do dzielenia się z innymi jest wynikiem bezinteresowności i przyjęcia w swoim życiu logiki daru. W ten sposób jednocześnie promuje się kulturę spotkania, a sprzeciwia się panującej obecnie kulturze wykluczenia i uprzedzenia¹⁷.

Kultura spotkania promowana jest poprzez obecność duszpasterzy pomiędzy wiernymi. Prawdę tę papież Franciszek wyraził poprzez stwierdzenie, że pasterz powinien pachnieć tak jak owce, a nie stawać się kolekcjonerem antyków. Obecność pastoralna służy budowaniu komunii eklezjalnej, na wzór pierwszych wspólnot chrześcijańskich, które ożywiał jeden duch i jedno serce. Wyraża się ona przez wskazywanie drogi życia, świadczenie o miłosierdziu a także rozeznawaniu nowych dróg dla Kościoła¹⁸.

Istotną cechą związaną z obecnością jest otwartość na każdego człowieka, na wzór samego Chrystusa, który był gotów podjąć rozmowę z każdym, kto tego szczerze pragnął. Otwartość ta nie jest zadaniem papieża Franciszka przyjmowaniem wszelkich nowinek, jakie przynosi świat, ale gotowością do ewangelizacyjnej rozmowy, nawet z człowiekiem, który dystansuje się od Kościoła. Otwartość ta polega na gotowości zmierzenia się

z pytaniami i problemami, jakie przynosi życie, zinterpretowaniu ich w świetle Ewangelii i udzieleniem odpowiedzi przez przepowiadanie oraz rozmowę. W otwartość wpisuje się także gotowość do porzucenia utartych ścieżek pastoralnych na rzecz poszukiwania sposobów dotarcia do każdego człowieka. Taką postawę Papież nazywa nawróceniem pastoralnym¹⁹.

2. Ofiara Chrystusa wzorem posługi pastoralnej

Drugim aspektem w podejściu do osoby Jezusa, jako wzoru działalności pastoralnej, wokół którego papież Franciszek formułuje swoje nauczanie jest ofiarniczy charakter misterium Chrystusa. Syn Boży sam stał się kłanem i ofiarą. Oznacza to, że składa Ojcu ofiarę z samego siebie. Staje się ofiarą dla innych i za innych. Ofiarniczy charakter życia Syna Bożego w szczególności objawia się w misterium Paschy²⁰. Papież Franciszek akcentuje w swym nauczaniu, że również duszpasterze powinni nabywać zdolność do ofiary ze swego życia, nie wykluczając nawet śmierci męczeńskiej za wiarę²¹. Zdolność ta przejawia się w służbie dla braci, a jej szczególnym przejawem jest sprawowanie władzy w Kościele.

Zwracając się do diakonów zgromadzonych na Placu Św. Piotr, w ramach jubileuszu diakonów, w trakcie Roku Miłosierdzia Papież podkreślił, że uczeń nie może iść inną drogą niż Mistrz. Jezus, który przyszedł aby służyć i być diakonem wszystkich wzywa, by Go naśladować. Franciszek podkreślił,

¹⁷ W. Przygoda, *Papieża Franciszka troska pastoralna o ubogich i wykluczonych*, w: *Duszpasterstwo w świetle nauczania papieża Franciszka*, s. 97-99.

¹⁸ EG 31.

¹⁹ EG 33; Franciszek, *Pasterze słuchający ludu*, Przemówienie w czasie audiencji dla biskupów wyświęconych w ciągu ostatniego roku, Watykan 19.09.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/biskupi_19092013.html [31.05.2016].

²⁰ D. Bourgeois, *Duszpasterstwo Kościoła*, Poznań: Pallotinum 2001, s. 120-124.

²¹ EG 24.

że dwa terminy: apostoł i sługa łączy się ze sobą i nigdy nie mogą być rozdzielone. Są jak dwie strony tego samego medalu: ten kto głosi Jezusa jest powołany do służby a ten kto służy głosi też Jezusa (...) jeśli ewangelizacja jest zadaniem powierzonym każdemu chrześcijaninowi w sakramencie chrztu św., to służba jest stylem, jakim należy przeżywać misję, jedynym sposobem bycia uczniem Jezusa. Jego świadkiem jest ten, kto czyni tak jak On: kto służy braciom i siostram, nie będąc zmęczonym Chrystusem pokornym, nie będąc zmęczonym życiem chrześcijańskim, które jest życiem służby²².

Pierwszym wyrazem służby jest towarzyszenie wiernym we wszystkich okolicznościach ich życia, zwłaszcza w trudnych i długotrwałych krzyżach życia codziennego oraz dyspozycyjność. Duszpasterz zawsze powinien mieć czas dla osób, które zwracają się z prośbą o posługę także poza wyznaczonymi godzinami urzędowania, nawet gdyby było to związane z rezygnacją z prywatnych zajęć²³. Przyjmowanie innych z cierpliwą miłością, niestrudzone ich rozumienie, dążenie do tego, by czuli się akceptowani, we wspólnocie w której żyją, odrzucenie postawy ubliżania i besztania to wyznaczniki prawdziwej służby chrześcijańskiej. Aby realizować we wskazany sposób postawę służby duszpasterz potrzebuje serca uzdrowionego przez Boga,

tn. takiego, które czuje, że otrzymało przebaczenie; które jest otwarte na drugiego człowieka. Jako sposób zdobycia takiego serca Papież wskazuje ufną modlitwę o uzdrowienie serca. Źródłem właściwej służby chrześcijańskiej jest również spotkanie z Panem przy stole eucharystycznym, gdzie Chrystus daje się wiernym, by i oni dawali siebie braciom²⁴.

Przejawem naśladowania Chrystusa – Kapłana i Ofiary jest duszpasterska cierpliwość i zdolność do przezwyciężania trudności. Osoby zaangażowane w duszpasterstwo, z racji realizacji swojej posługi, narażone są na różnego rodzaju przeciwności i ograniczenia, wynikające z ich własnych słabości, jak i słabości otoczenia w którym posługują. Aby je przełamywać Franciszek zaleca skupienie swojej uwagi na owocach posługi pastoralnej. Warto zauważyć, że duszpasterze mogą być jednocześnie narażeni na pokusę poszukiwania owoców swej pracy natychmiast po jej rozpoczęciu. Taka sytuacja może rodzić frustrację i wypalenie, dlatego Papież zaleca w takiej sytuacji spojrzenie na krzyż, który jest szczytem służby²⁵.

Kolejnym elementem wpisującym się w postawę służby jest zdolność do słuchania drugiego człowieka. Obszarami, w których konieczna jest zdolność cierpliwego słuchania są posługa w konfesjonale,

²² Franciszek, *Uczeń Jezusa nie może iść inną drogą niż droga Mistrza*, Przemówienie podczas jubileuszu diakonów, Watykan 29.05.2016, <http://papiez.wiara.pl/doc/3193703.Uczen-Jezusa-nie-moze-isc-inna-droga-niz-droga-Mistrza> [31.05.2016].

²³ W tym kontekście należy umieścić także wypowiedź papieża odnośnie praktyki spowiedniczej, w której wezwał spowiedników do rewizji zachowań, które przeszkadzają w udzielaniu przebaczenia, a mianowicie harmonogramów i programów spowiedzi, które nie odpowiadają na rzeczywiste potrzeby i możliwości wiernych (Zob. Franciszek, *Posłani, aby pobudzać odwagę*, Homilia podczas nabożeństwa pokutnego w Bazylice św. Piotra, Watykan 04.03.2016, <http://papiez.wiara.pl/doc/3008747.Poslani-aby-pobudzac-odwage> [31.05.2016]).

²⁴ Franciszek, *Uczeń Jezusa nie może iść inną drogą niż droga Mistrza*.

²⁵ Tenże, *Droga adoracji i służby*, Przemówienie w czasie spotkania z przełożonymi żeńskich zgromadzeń zakonnych, Watykan 08.05.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/zenskie_08052013.html [31.05.2016]; Lipiec, *Duszpasterstwo misyjne w nauczaniu papieża Franciszka*, s. 20-21.

kierownictwo duchowe oraz przygotowanie homilii. Uważnie słuchać znaczy skupić się na cudzym krzyku, cudzym płaczu, cudzym cierpieniu; cierpliwie poznawać cudze troski, wątpliwości i rozterki. Słuchać oznacza milczeć w cierpliwości. Bez postawy słuchania duszpasterz staje się daleki od ludzi poranionych, którzy potrzebują miłosierdza; staje się jedynie ideologiem i moralistą, a nie dobrym pasterzem na wzór Chrystusa²⁶.

W duchu służby należy rozpatrywać również kwestię sprawowania władzy w Kościele. Papież Franciszek rozumie ją jako towarzyszenie powierzonym sobie wiernym, rozumienie ich, pomaganie im i miłość do nich. W tej perspektywie należy widzieć wszystkich, zwłaszcza osoby samotne, wykluczone społecznie, tych, których serce jest zamknięte na Boga. Miarą władzy w Kościele jest Krzyż Chrystusa, w którym Zbawiciel staje się darem

z siebie²⁷. Wielkoduszość w dawaniu siebie, która winna charakteryzować sprawowanie władzy w Kościele, przejawia się w dwóch cechach: pokorze i odwadze.

Pokora charakteryzuje się w ukierunkowaniu na Boga i na drugiego człowieka. Ona właśnie umożliwia zdobywanie mądrości. Człowiek pokorny zna swoją tożsamość i jest otwarty na świat, nie izoluje się od niego. Dąży do tego, by pozyskać osoby inaczej myślące. Jest przekonany o tym, że jest sługą Boga i człowieka; gotów jest zrezygnować z wygodnego stylu życia, by okazać bliskość Boga poprzez gesty miłosiernej miłości²⁸.

Mówiąc o odwadze papież zaznacza, że istnieją dwa jej wymiary. Pierwszy odnosi się do odwagi wewnętrznej, która motywuje człowieka do wewnętrznej walki z własną słabością; porzucania własnych przyzwyczajęń związanych z pełnioną dotychczas posługą²⁹.

²⁶ Franciszek, *Kościół wolny od ideologii*, Homilia w Domu św. Marty, Watykan 19.04.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/homilie/marta_19042013.html [31.05.2016]; Tenże, *Idźmy na rozstaje dróg*, Homilia w czasie Mszy Św. dla biskupów, kapłanów, zakonników, zakonnic i seminarzystów, Rio de Janeiro 27.07.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/homilie/biskupi-sdm_27072013.html [31.05.2016]; Tenże, *Duszpasterstwo to realizowanie macierzyństwa Kościoła*, Przemówienie w trakcie spotkania z episkopatem Brazylii, Rio de Janeiro 27.02.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/episkopat-sdm_27072013.html [31.05.2016]; R. Nęcek, *Od kapłaństwa do społeczeństwa. Wybrane kwestie z nauki społecznej papieża Franciszka*, Kraków: Wydawnictwo Salwator 2014, s. 54-57.

²⁷ Franciszek, *Droga adoracji i służby*.

²⁸ Tenże, *Aby wspólnota była otwarta na wartości Ducha*, Homilia w Domu św. Marty, Watykan 27.04.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/homilie/marta_27042013.html [31.05.2016]; Nęcek, *Od kapłaństwa do społeczeństwa*, s. 47-50.

²⁹ Papież zauważa, że odwaga potrzebna jest także do zwalczania duszpasterskiej acedii: *Niektórzy stawiają opór, by dogłębnie zasmakować w misji i ogarnięci są paraliżującą acedią. Problemem nie zawsze jest nadmiar aktywności, lecz przede wszystkim działalność przeżywana źle, bez odpowiedniej motywacji, bez duchowości przenikającej działanie i czyniącej je upragnionym. Sprawia to, że obowiązki męczą ponad granice rozsądku, a czasem prowadzą do choroby. Nie chodzi o trud pogodny, lecz uciążliwy, niedający zadowolenia i ostatecznie nieakceptowany. Ta duszpasterska acedia może mieć różne przyczyny. Niektórzy popadają w nią, ponieważ snują plany nie do zrealizowania i nie przeżywają chętnie tego, co mogliby spokojnie robić. Inni dlatego, że nie akceptują trudnej ewolucji i chcą, aby wszystko spadło z nieba. Jeszcze inni, ponieważ przywiązują się do niektórych projektów lub snów o sukcesie, podtrzymywanych swoją próżnością. Inni, ponieważ stracili realny kontakt z innymi osobami w odpersonalizowanym duszpasterstwie, prowadzącym do zwracania większej uwagi na organizację niż na ludzi, tak że bardziej entuzjastują się «planem drogi» niż samą drogą. Jeszcze inni popadają w acedię, ponieważ nie umieją czekać i chcą panować nad rytmem życia. Dzisiejsze gorączkowe pragnienie osiągnięcia natychmiastowych wyników sprawia, że pracujący w duszpasterstwie nie tolerują łatwo poczucia jakiegoś sprzeciwu, widocznej porażki, krytyki, krzyża (EG 81-82).*

Walka ta dokonuje się poprzez modlitwę, umartwienie, wolę postępowania za Jezusem czy sakramenty. Jednocześnie należy zauważyć, że istnieje także odwaga krytyki i sprzeciwu wobec współczesnego świata. Winna być ona motywowana prawdziwą miłością, którą da się wyczuć w postawach i gestach; wprowadzać atmosferę zaufania i zachęty. Odwaga ta pozwala działać na podstawie własnego rozeznania, niepoddanego wpływom różnych poglądów. Potrzebna jest ona zwłaszcza duszpasterzom³⁰.

Kwestią przeciwną pojmowaniu władzy jako służby jest karierowiczostwo. Mianem karierowicza Papież określa takiego duszpasterza, który *myśli wyłącznie o własnej korzyści, o swojej chwale i kradnie chwałę Bogu*³¹. Osoba taka nie jest zdolna do służby ponieważ nie ma w niej miłości Boga i bliźniego, które konieczne są do prawdziwego naśladowania Dobrego Pasterza. Z tego powodu wierni wezwani są, by rozeznąć, czy ich duszpasterz w rzeczywistości jest pasterzem czy też karierowiczem; czy jego nauczanie i służba wspólnocie są rzeczywiście godne zaufania. Narzędziem do oceny stanu rzeczy jest ludzki rozum, oświecony światłem Ducha Świętego. Rozeznanie to jest nie tylko prawem wierzących, ale wręcz ich moralnym obowiązkiem³².

3. Radość Chrystusa i radość duszpasterza

Cechą charakterystyczną Jezusa, która implikuje postawę duszpasterską, jest według papieża Franciszka radość i dynamizm samego Zbawiciela. Jezus radował się w Duchu Świętym i błogosławił Ojca w niebie. Powodem tej radości było dotarcie Jego zbawczego orędzia do ludzi, zwłaszcza maluczkich i ubogich. Radość ta została też przekazana uczniom w czasie zesłania Ducha Świętego, tak iż z mocą mogli głosić dobrą nowinę, bez obaw, które im towarzyszyły wcześniej. To właśnie ta radość ma charakter dynamiczny. Jej źródłem jest przyjęcia Ewangelii. Jednocześnie przyjęcia Dobrej Nowiny pobudza do przekazywania jej innym³³. Przeżywanie radości wynikającej z przyjęcia słów Chrystusa prowadzi do spotkania z innymi wierzącymi. Samo przekazywanie Ewangelii staje się także źródłem radości dla głosiciela³⁴.

Pójście drogą radości w duszpasterstwie owocuje postawą misyjnego nawrócenia, polegającego na przyjęciu takiego stylu posługi duszpasterskiej, który będzie owocował aktywnym przekazem Dobrej Nowiny, zarówno do już wierzących, jak i do osób znajdujących się poza wspólnotą Kościoła³⁵. Należy jednak zauważyć, że ten zapał pastoralny może zostać osłabiony

³⁰ Franciszek, *Ewangelizacja wymaga prawdziwej odwagi*, Przemówienie z okazji inauguracji Kongresu diecezji rzymskiej, Watykan 17.06.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/kongres_rzym_17062013.html [31.05.2016]; Nęcek, *Od kapłaństwa do społeczeństwa*, s. 52-54.

³¹ Franciszek, *Chrystus jest bramą królestwa*, Homilia w domu św. Marty, Watykan 22.04.2013, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/homilie/marta_22042013.html [01.06.2016].

³² Nęcek, *Od kapłaństwa do społeczeństwa*, s. 33-34.

³³ EG 21.

³⁴ Lipiec, *Duszpasterstwo misyjne w nauczaniu papieża Franciszka*, s. 14-15.

³⁵ EG 25.

przez czynniki ludzkie i wyeliminować radość i dynamizm z posługi eklezjalnej. Pierwszym z tych czynników jest poczucie przegranej w duszpasterstwie, która przemienia duszpasterzy w niezadowolonych pesymistów. Drugim czynnikiem jest relatywizm życiowy, polegający na kierowaniu się w swej pracy zasadami nieewangelicznymi, lecz światowymi. Trzecim czynnikiem jest egoizm, który przesadnie dąży do zachowania własnej autonomii. Czyni on duszpasterza pragmatyka codzienności w odniesieniu do jego posługi duszpasterskiej. Lekarstwem, które ma przywrócić radość i dynamizm jest zdaniem Papieża pogłębienie osobistej wiary w Chrystusa, który udziela wierzącym koniecznej łaski do przezwyciężenia stojących przed nimi trudności³⁶.

W nauczaniu papieża Franciszka odnajdujemy wiele wątków wskazujących na to, że Chrystus pozostaje niezmiennie niedościgłym wzorem dla duszpasterzy. Papieskie zalecenia dają się pogrupować wokół trzech istotnych elementów życia Zbawiciela, a mianowicie jego wcielenia i kenoz, ofiarniczego charakteru jego życia i śmierci oraz ewangelizacyjnego dynamizmu i wypływającej zeń radości i uwielbienia Boga Ojca. Choć w posłudze duszpasterskiej nie jest się w stanie wypełnić całkowicie ideału jaki przyniósł Chrystus to duszpasterze nieustannie wyzwani są przez przykład Dobrego Pasterza do jego naśladowania wypełnianiu pasterskiej misji.

³⁶ Zob. EG 80-85; Lipiec, *Duszpasterstwo misyjne w nauczaniu papieża Franciszka*, s. 16-17.

Ks. mgr Krzysztof Wilczkiewicz – doktorant w Instytucie Teologii Pastoralnej i Katechetyki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie.

Dariusz Adamczyk

Misja miłości i służby ku pełni integralnego rozwoju – w świetle dokumentu „Ecclesia in Asia”¹

Adhortacja apostolska *Ecclesia in Asia* jest dokumentem posynodalnym, w którym zawarte są zagadnienia dotyczące historii chrześcijaństwa na kontynencie azjatyckim oraz aktualnych problemów Kościoła w Azji. Synod Biskupów dla Kościoła w Azji

odbył się w Watykanie w dniach od 18 kwietnia do 14 maja 1998. Jego celem było wyrażenie wdzięczności za dar wiary, jej potwierdzenie oraz rozważenie w relacji do kontekstu, w jakim winna ona być głoszona i wyznawana współcześnie w Azji².

¹ Jan Paweł II, Adhortacja apostolska *Ecclesia in Asia*, New Delhi 1999 [dalej: EAs].

² Por. EAs 3; J. Piotrowski, *Historia powstania i główne idee teologiczne Ecclesia in Asia*, w: *Ecclesia in Asia. Wybrane problemy Kościoła w Azji w świetle posynodalnej adhortacji Jana Pawła II*, red. J. Róžański, Warszawa 2004, s. 100 nn.